

властта си, има сждии. Но и тие раздаватъ правосъдие на християнитъ — боже упаци! При всичко това, на гражданитъ е хиляди пжти по-добрѣ, отколкото на селянитъ (Donnoch haben sie es in den Staedten tausendmal besser als die auff dem Lande)“.

Обаче, ние бихме направили грѣшка, ако помислимъ, че тука спира щедростъта на стариятъ режимъ да създава най-опасни органи противъ културнитъ интереси на цѣлъ единъ народъ. Въ природата на феодалниятъ режимъ и въ характера на неговата политика е да увеличава, но не да намалява опустошенията; въ неговото битие се криятъ, както нещастията за грамадната частъ на единъ народъ, така сжщо и оние спомагателни орждия, които наивното съзнание държи отговорни на първа ржка, като тѣхни вършители (създатели). Феодалниятъ режимъ, докато създаде своитъ собствени гробари, не може да мине безъ прѣстѣпления; неговиятъ дългъ пжтъ е покрить съ човѣшки жертви, — той диша въ прѣстѣпления, неговата стихия сж систематическитъ издѣвателства надъ елементарнитъ чувства на правдивостъ и свобода у обикновения гражданинъ.¹⁾ Заченатъ въ прѣстѣпление, той продължава да сжществува въ прѣстѣпления и създава прѣстѣпници. Да се откаже отъ своя елементъ, би било равносилно самъ да прѣстане да живѣе. Подобни куриози никога не сж ставали и не ставатъ; нашата история не ги помни. Напротивъ, тя отбѣлѣзва като едно оригинално произведение на феодалния режимъ, напримѣръ, фанариотското духовенство — прословутия Фе-

¹⁾ «Depuis la naissance jusqu'à sa mort, aux jours de son éclat comme dans sa décadence, le régime féodal n'a jamais été accepté des peuples... C'est dans le caractère politique de la féodalité, dans la nature et la forme de son pouvoir que réside vraiment le principe de cette aversion populaire qu'elle n'a cessé d'inspirer» (Guizot, Essais sur l'histoire de France, Paris 1857. стр. 300—301).